

Gemilerin İhtiyati Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşme Hakkında

Yayıma Hazırlayan: Güneş Karol Işıklar¹

12/3/1999 tarihinde Cenevre’de kabul edilen ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun gemilerin ihtiyati hazine ilişkin hükümlerine de temel kaynak olan “Gemilerin İhtiyati Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşme” (“1999 tarihli Sözleşme”)², 11/12/2019 tarihinde Türkiye hakkında yürürlüğe girmiştir. Milletlerarası hukukta 14/9/2011 tarihinde yürürlük kazanan 1999 tarihli Sözleşme’ye taraf olan devletlere Türkiye’nin de eklenmesiyle, Taraf Devlet sayısı 12’ye yükselmiştir³.

Türkiye’nin Sözleşme’ye taraf olma süreci, 25/3/2017 tarihli Resmî Gazete’de (“RG”) “Gemilerin İhtiyati Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşmeye Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair 6904 sayılı Kanun’un” (“6904 sayılı Kanun”)⁴ yayımlanması ile başlamıştır⁵. Bunu takiben; 3/5/2019 tarihli RG’de “Gemilerin İhtiyati Hazine İlişkin Milletlerarası Sözleşmeye İlişik Beyan ile Katılmamız Hakkında 1034 sayılı Karar” (“1034 sayılı Karar”)⁶ yayımlanmıştır. 1034 sayılı Karar’da, Sözleşme’nin resmî İngilizce metniyle bu metnin Türkçe çevirisine de yer verilmiştir. Sözleşme’ye katılma belgesi 11/9/2019 tarihinde tevdi makamına ulaşmış; 1999 tarihli Sözleşme m. 14 f. 2 uyarınca, bu tarihi izleyen üçüncü aya karşılık gelen 11/12/2019 tarihinde Sözleşme Türkiye hakkında yürürlüğe girmiştir⁷.

Türkiye, 1999 tarihli Sözleşme’ye katılma işlemi Sözleşme’nin “Uygulama” (“*Application*”) başlıklı 8. maddesi ile ilgili olarak beyan ettiği çekince ile yerine getirmiştir. Çekinceye göre; Türkiye tarafından, 1999 tarihli Sözleşme m. 8 kapsamında, 10/4/1926

¹ İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Deniz Ticareti ve Sigorta Bilim Dalı Araştırma Görevlisi.

² *International Convention on Arrest of Ships, 1999*.

³ Türkiye haricinde 1999 tarihli Sözleşme’ye Arnavutluk, Benin, Bulgaristan, Cezayir, Ekvator, Estonya, İspanya, Kongo, Letonya, Liberya, ve Suriye Arap Cumhuriyeti taraftır. Sözleşme hakkında verilen bilgiler için bkz. https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XII-8&chapter=12&clang=en

⁴ RG Sayısı: 30018.

⁵ 6904 sayılı Kanun hakkında bkz. Merkezimiz tarafından yayımlanan 25/3/2017 tarihli Bilgi Notu.

⁶ RG Sayısı: 30763 (1. Mükerrer).

⁷ Bkz. **United Nations**, C.N.632.2019.TREATIES-XII.8 (Depositary Notification). Belgeye erişim için bkz. <https://treaties.un.org/doc/Publication/CN/2019/CN.632.2019-Eng.pdf>

tarhinde Brüksel’de imzalanan “Devlet Gemilerinin Muafiyetleri ile İlgili Bazı Kaidelerin Birleştirilmesi Hakkında Milletlerarası Sözleşme” (“1926 tarihli Sözleşme”)⁸ ile bu Sözleşme’ye ek olarak 24/5/1934 tarihinde Brüksel’de imzalanan Ek Protokol hükümlerine öncelik verilecektir⁹. Türkiye; 14/2/1955 tarihli ve 6469 sayılı Kanun¹⁰ ile 1926 tarihli Sözleşme’ye taraf olmuş, 14/2/1955 tarihli ve 6468 sayılı Kanun¹¹ ile ise Ek Protokol’e katılmıştır. Milletlerarası hukukta eş zamanlı olarak 8/1/1937 tarihinde yürürlüğe giren 1926 tarihli Sözleşme ile Ek Protokol’ün Türkiye hakkında yürürlük kazandığı tarih 4/1/1956’dır.

Uygulama alanı bakımından karşılaştırıldığında; 1926 tarihli Sözleşme ile Ek Protokol’ün uygulanması, geminin bunlara Taraf bir Devlet’in bayrağını taşıması hâlinde söz konusu olmaktadır¹². 1999 tarihli Sözleşme ise; bir Taraf Devlet’in yargı yetkisine tabi olan her bir gemiye uygulanmakta, söz konusu geminin Taraf Devlet bayrağını taşıyıp taşımadığı önem arz etmemektedir (m. 8 f. 1)¹³. Beyan edilen çekince doğrultusunda 1926 tarihli Sözleşme’nin uygulama alanı koşullarının karşılanması hâlinde bu milletlerarası sözleşme kapsamına giren gemiler hakkında uygulama alanı bulacaktır.

⁸ Fransızca dilindeki resmî başlık: *Convention internationale pour l’unification de certaines règles concernant les immunités des navires d’état.*

⁹ Çekincenin İngilizce çevirisi “*Pursuant to article 8 of this Convention, Turkey declares that she reserves the right to give priority to the provisions of 1926 International Convention for the Unification of Certain Rules concerning the Immunity of State-owned Vessels and Additional Protocol to [it] signed on 24 May 1934, both of which Turkey is a Party to.*” şeklindedir.

¹⁰ Gemi Sahiplerinin Mesuliyetlerinin Tahdidi ve Konişmentoya Mütâallik Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkındaki 25 Ağustos 1924 Tarihli ve Deniz Ticaret Vasıtalarının Rehni ve İmtiyazı ve Devlet Gemilerinin Muafiyetleri ile Alâkalı Bazı Kaidelerin Tevhidi Hakkındaki 1926 Tarihli Milletlerarası 4 Sözleşmeye Katılmamız Hakkında Kanun (RG Tarihi: 22/2/1955, Sayısı: 8937).

¹¹ Brüksel’de 10 Nisan 1926 Tarihinde Devlet Gemilerinin Muafılığına Dair Bazı Kaidelerin Birleştirilmesi İçin İmzalanan Milletlerarası Anlaşmaya Ek Olarak Brüksel’de 24 Mayıs 1934 Tarihinde İmzalanmış Protokole Katılmamız Hakkında Kanun (RG Tarihi: 22/2/1955, Sayısı: 8937).

¹² “*The provisions of this Convention shall be applied in each contracting State, with the reservation that its benefits may not be extended to non-contracting States and their nationals, and that its application may be conditioned on reciprocity.*” (m. 6 f. 1). Yapılan çeviri için bkz. Société des Nations Recueil des Traités – Traités et Engagements internationaux enregistre’s par le Secrétariat de la Société des Nations 1937 (League of Nations Treaty Series – Treaties and International Engagements registered with the Secretariat of the League of Nations), Volume: CLXXVI, No: 4053-4077, 1937, s. 209. (Belgeye erişim için bkz. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/LON/Volume%20176/v176.pdf>)

¹³ Aksi durumda; Türkiye gibi hem 1999 tarihli Sözleşme’ye hem de 1926 tarihli Sözleşme ile Ek Protokol’e taraf olan Devletler’in tespiti gerekecekti. Bu koşullarda bulunan iki Devlet, Estonya ile Suriye Arap Cumhuriyeti’nden ibarettir. 1926 tarihli Sözleşme ile Ek Protokol’ün tevdi makamı olan Belçika Hükümeti’ne ait, 2003’te güncellenen liste için bkz. <https://diplomatie.belgium.be/sites/default/files/downloads/i6.pdf> (CMI tarafından yayımlanan yakın tarihli belge üzerinde de bu linke işaret edilmektedir, bkz. **Comité Maritime International**, “Part III: Status of Conventions”, Yearbook 2019, Antwerpen 2020, s. 305-306).